

DE ODYSSEE VAN LOODSBOOT 18

door Jean Pierre FALISE

Op 10 mei 1940 verklaarde nazi-Duitsland de oorlog aan België en viel onmiddellijk ons land binnen. De bevolking geraakte in paniek en trachtte zo vlug mogelijk het land te verlaten. De stemming was, zoals in 1914, Frankrijk.

Opdat de vloot van het Zeewezen (mailboten, loodsboten, tenders, enz.), niet in de handen van de vijand zou vallen verlieten deze schepen, enkele dagen na het uitbreken van de vijandelijkheden, de haven van Oostende. De bemanning kreeg de toelating hun familie in te schepen. Bovendien kregen de andere personeelsleden van het Zeewezen en hun familie eveneens de toestemming om met deze schepen mee te varen. Dit verklaart waarom er aan boord van de loodsboot 18 in het totaal 120 personen, meestal met hun hebben en goed, ingescheept waren.

Dat de vlucht van deze schepen niet vlekkeloos verliep is goed te begrijpen. Frankrijk, dat beschouwd werd als een "veilig" land, werd bijna even vlug onder de voet gelopen als België. De toestand was bovendien chaotisch. Onze schepen werden dus van het kastje naar de muur gestuurd. Sommige schepen bleven in Frankrijk, anderen bereikten uiteindelijk Engeland.

De odyssee van één van deze schepen, loodsboot 18, wordt hieronder weergegeven. Het verslag werd opgemaakt aan de hand van het logboek.

ZATERDAG 18 MEI 1940

Op 18 mei bestaat de bemanning van loodsboot 18 uit :

- 1 loodsschipper
- 1 stuurman
- 6 matrozen
- 1 machinist
- 2 hulpmachinisten
- 1 stoker

Buiten 4 loodsen, die eveneens aan boord zijn, zijn er nog 104 personen ingescheept.

Loodsboot 18 verlaat om 16.50 u de haven van OOSTENDE. Ze volgen de koers, hun opgegeven door de Marine, en stevenen richting DUINKERKE waar ze om 19.35 u aankomen.

Daar ontvangen ze zeilaanwijzingen tot BOULOGNE. Om 20.00 u verlaat het schip de haven van DUINKERKE en gaat een 50-tal minuten later ten anker vóór GREVELINGEN.

Terwijl ze voor GREVELINGEN liggen worden ze bestookt door duitse vliegtuigen en 3 bommen ontploffen in de nabijheid van het schip. Niemand wordt gekwest.

ZONDAG 19 MEI 1940

Om 04.30 u in de morgen wordt het anker gelicht en vaart het schip richting BOULOGNE waar het om 07.30 u aankomt. Het blijft ten anker vóór BOULOGNE en blijft wachten op verdere orders.

18.35 u : ze ontvangen orders om te vertrekken naar LE HAVRE. Het anker wordt gelicht. Later ontvangen ze orders om naar CAEN te varen.

MAANDAG 20 MEI EN DINSDAG 21 MEI 1940

Op de rede van OUIESTREHAM (de voorhaven van CAEN) neemt het schip

om 10.40 u een loods aan boord en om 13.25 u is het vastgemeerd aan de kade van CAEN.

Het schip blijft in de haven van CAEN tot en met dinsdag 21 mei.

WOENSDAG 22 MEI 1940

Om 09.00 u ontvangen ze orders om te vertrekken naar SINT-VAAST en om 10.20 u worden de trossen losgegooid.

Langs de POINTE DE VER, het PLATEAU VAN CALVADOS en het eiland SAINT-MARCOUF varen ze naar hun bestemming. Om 17.35 u gaan ze op de rede van SINT-VAAST voor anker.

DONDERDAG 23 MEI 1940

Om 16.00 u wordt het anker gelicht en het schip vertrekt richting SAINT-MALO.

Langs BARFLEUR en de vuurtoren van CAP LEVY gaan ze richting CAP DE LA HAGUE waar ze orders ontvangen om naar CHERBOURG te varen.

Om 21.55 u gaat het schip ten anker binnen de rede van CHERBOURG maar om 23.15 u ontvangen ze orders om het anker op te halen en ten anker te gaan buiten de rede van FORT-CENTRAL (CHERBOURG).

VRIJDAG 24 MEI 1940

Om 08.40 u ontvangt de schipper orders om te vertrekken naar SAINT-MALO.

Varend langs CAP DE LA HAGUE, de eilanden ALDERNEY, SARK en JERSEY en het PLATEAU DES MINQUIERS bereikt de loodsboot, rond 17.00 u de rede van SAINT-MALO. Een loods en de zeepolitie komen aan boord en om 19.45 u meert het schip aan de kade van SAINT-MALO.

ZATERDAG 25 MEI TOT EN MET WOENSDAG 29 MEI 1940

Het schip blijft in de haven van SAINT-MALO.

Nota : Op 28 mei 1940 capituleert het Belgisch leger. Waar de Belgen tot nu toe beschouwd werden als bondgenoten worden ze plots beschouwd als "verraders". Er ontstaan spanningen tussen de Belgische vluchtelingen en de Franse autoriteiten. Op 29 mei 1940 ontvangen ze het bevel dat alle ingescheepte personen, uitgenomen de eigenlijke bemanning, het schip moeten verlaten. Ze worden op transport gezet richting "het zuiden van Frankrijk" ! Vele personen kwamen inderdaad in het "diepe" zuiden van Frankrijk terecht o.a. te MONTPELLIER en SÈTE. Sommigen onder hen kwamen in de loop van de maand augustus terug in België.

DONDERDAG 30 MEI EN VRIJDAG 31 MEI 1940

Om 12.15 u vertrekt de loodsboot met bestemming CHERBOURG. Op dit ogenblik bestaat de bemanning uit 11 leden + 2 chef-loodsen die ingescheept werden.

Na enkele uren ten anker op de rede gelegen te hebben varen ze uiteindelijk af om 17.10 u. Het schip neemt de O.323 op sleeptouw.

Opnieuw varen ze langs het PLATEAU DES MINQUIERS, JERSEY, SARK, ALDERNEY en CAP DE LA HAGUE om op vrijdag 31 mei 1940 om 05.55 u aan te komen vóór CHERBOURG. Daar wordt de sleep gelost en om 08.45 u ligt de loodsboot vastgemeerd aan de kade.

ZATERDAG 01 JUNI TOT EN MET MAANDAG 17 JUNI 1940

Op zaterdag 01 juni 1940 krijgt de bemanning het bevel dat ze het

schip moeten verlaten. Ze worden eveneens naar het zuiden van Frankrijk gestuurd.

Uit het logboek van loodsboot 18 kan opgemaakt worden dat verschillende andere schepen van het Zeewezen in de haven van CHERBOURG liggen. Dit zijn o.a. loodsboot 7, 11 en 12, vedette 6 en 8, lichtschepen en sleepboten.

Een paar officieren plus de bemanningen van de lichtschepen en de sleepboten vertrekken niet naar het zuiden maar blijven in CHERBOURG aan wal.

DINSDAG 18 JUNI 1940

Om 08.30 u ontvangt de vloot het bevel onmiddellijk te vertrekken. De loodsboten 7, 11 en 12 en de vedetten 6 en 8 kunnen niet afvaren omdat deze schepen geen brandstof meer hebben.

Om 09.00 u gaan ze ten anker op de grote rede van CHERBOURG.

10.00 u : loodsboot 18 geeft orders aan tender 2 om het lichtschip "Westhinder" op sleeptouw te nemen.

10.15 u : anker op en langzaam naar buiten, samen met loodsboot 4, de 0.92 en blijven wachten op tender 2.

12.30 u : de tender slaagt er niet in de "Westhinder" op sleeptouw te nemen en dit schip dreigt te stranden. De loodsboot vaart de tender tegemoet.

13.30 u : al het mogelijke wordt gedaan om het lichtschip op sleeptouw te nemen, doch tevergeefs. Ontvangen orders de bemanning van de "Westhinder" aan boord te nemen.

13.50 u : bemanning "Westhinder" aan boord genomen en vertrokken in konvooi, richting BREST, langs de CAP DE LA HAGUE, ALDERNEY, CASQUETS en GUERNSEY.

WOENSDAG 19 JUNI 1940

Om 07.15 u is het konvooi voor het eiland OUESSANT. Om 08.30 u signaleert een patrouilleboot dat het verboden is naar BREST te varen. Het konvooi vaart verder op een noord-noordwest koers naar Groot-Brittannië.

DONDERDAG 20 JUNI 1940

Om 07.25 u is het konvooi in de voorhaven van PLYMOUTH en om 08.15 u gaan ze ten anker.

VRIJDAG 21 JUNI TOT EN MET WOENSDAG 03 JULI 1940

Ten anker op de rede van PLYMOUTH.

Nota : Schijnbaar is er een Franse bemanning aan boord gekomen want de schipper vermeldt in zijn logboek dat er om 13.00 u niemand op de brug was en dat hij de Franse meester verwittigd heeft dat er ten alle tijde iemand moet op de brug staan om de uitkijk te verzekeren.

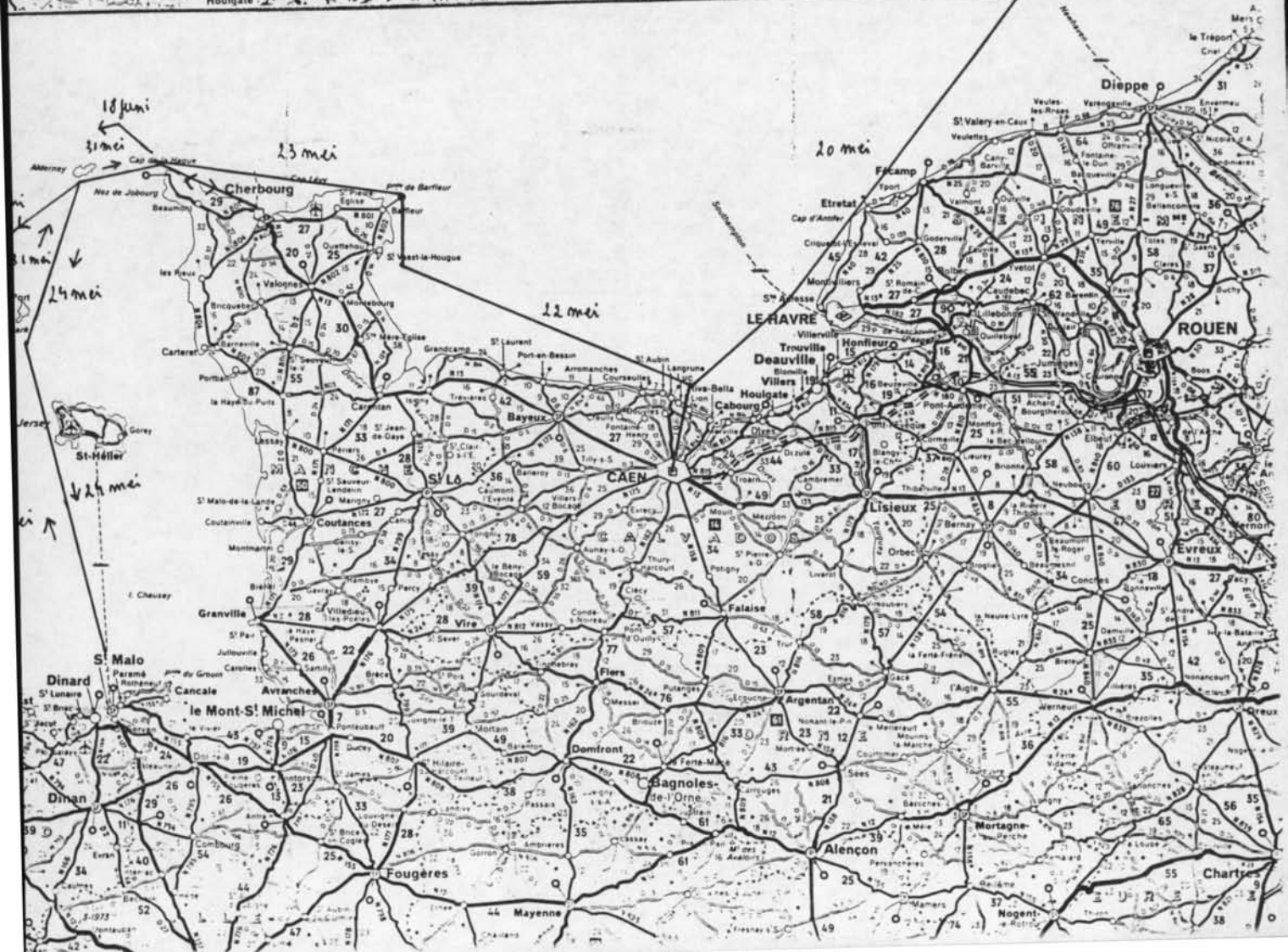
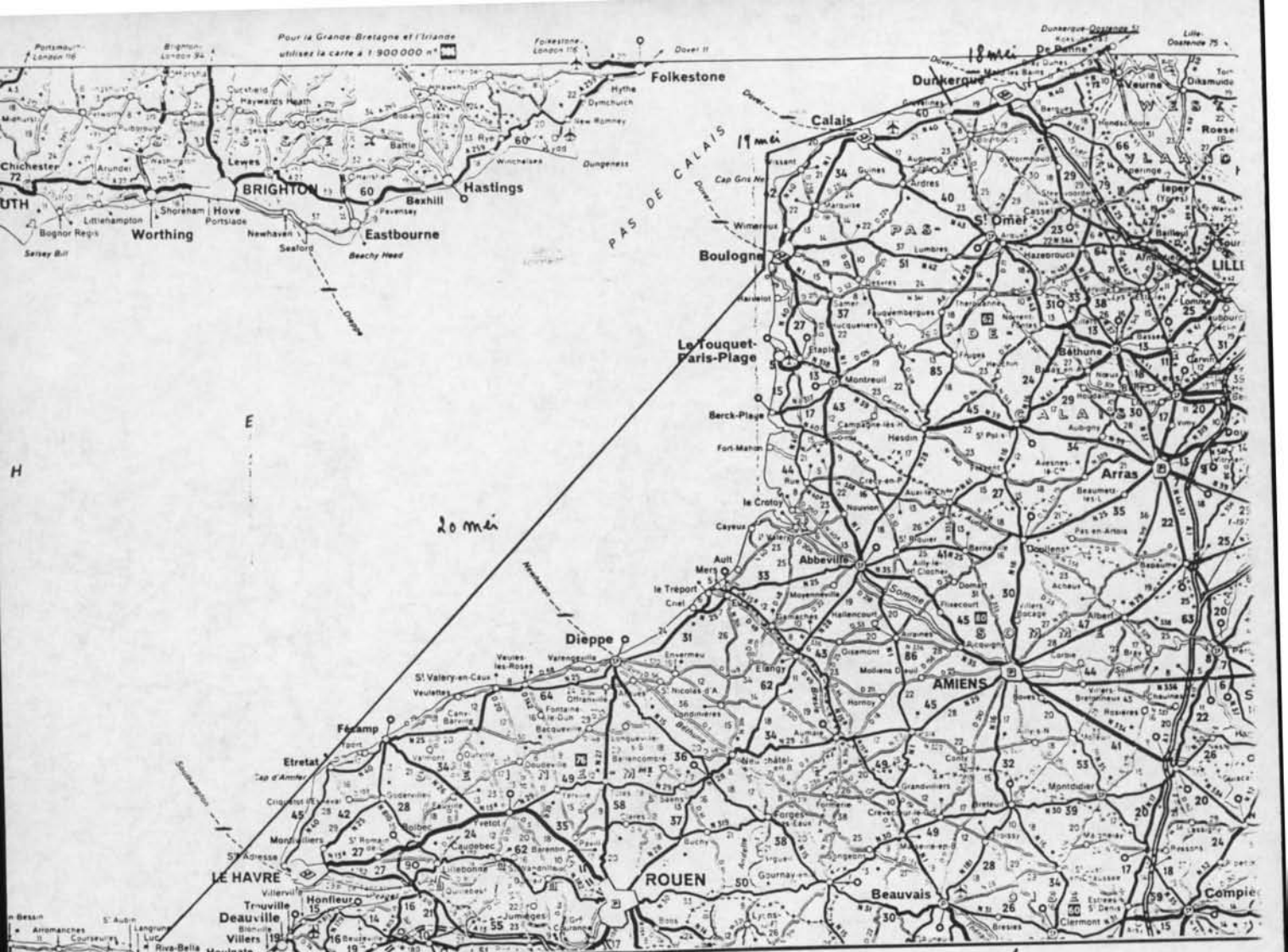
Op 22 juni om 20.30 u ontscheept de Franse bemanning en blijven er nog 8 Belgische bemanningsleden aan boord.

DONDERDAG 04 JULI 1940

Om 15.00 u ontvangt het schip orders om te vertrekken. Om 17.15 u lichten ze het anker en om 17.35 u zijn ze buiten het hoofd en vertrekken in konvooi met de loodsboten 14 en 15 en de Zeeleeuw.

VRIJDAG 05 JULI 1940

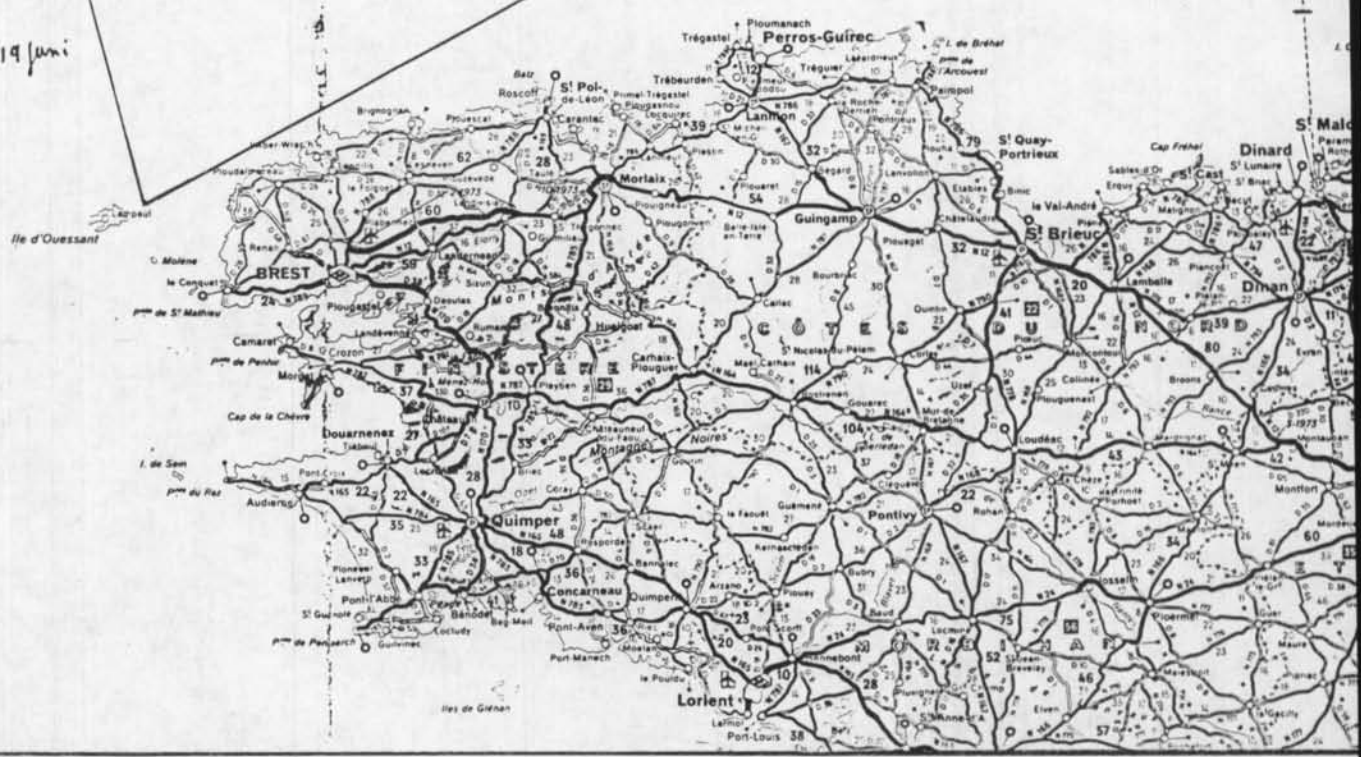
Om 06.10 u varen ze voorbij PORTLAND BILL en varen door langs

1271100111
20 juni → 03 juli

18 juni - 19 juni

19 juni

PLYMOUTH
A

4 en 5 juli
N

A

N

C

H

E

AVILPOINT en SINT-CATHARINA. Om 12.00 u nemen ze een loods aan boord en gaan om 12.15 u ten anker op de rede van PORTSMOUTH.

Om 17.45 u wordt het anker gelicht en om 19.20 u gaat de loodsboot ten anker te SOUTHAMPTON.

ZATERDAG 06 JULI TOT EN MET ZONDAG 14 JULI 1940

Ten anker te SOUTHAMPTON.

Hier eindigt het logboek van loodsboot 18.

Op de hierbijgevoegde kaarten heb ik de reisroute van loodsboot 18 weergegeven.

Deze aanduidingen geven een juist beeld van de gevolgde vaarweg.

Mijn dank gaat naar de heren W. MONTMORENCY en F. BAILLIÈRE die mij nadere bijzonderheden hebben verstrekt en naar de heer J.B. DREESEN die de tekst heeft gecontroleerd op het gebruik van zeevaarttermen.

TENTOONSTELLING VLAAMSE ARCHEOLOGIE

Vanaf 7 JULI tot en met 4 NOVEMBER 1990 loopt in het voormalig abtsgebouw te OUDENBURG (Marktstraat) een groots opgevatte tentoonstelling met als thema "VLAAMSE ARCHEOLOGIE. OPGRAVINGEN IN BINNEN- EN BUITENLAND". De bedoeling bestaat erin een overzicht te brengen van wat Vlaamse archeologen in Vlaanderen en in het buitenland (Griekenland, Italië, Egypte, Turkije, Irak, Mexico, Spanje, Cyprus, Afrika...) aan onderzoek verrichten. Naast een inleiding over "wat is archeologie" brengt de expositie een overzicht aan de hand van voorwerpen, foto's, plannen, educatieve panelen en maquettes. Heel wat objecten worden er voor het eerst tentoongesteld. De expositie is dagelijks toegankelijk van 10 tot 12 uur en van 14 tot 18 uur.

Ter gelegenheid van deze tentoonstelling verschijnt een uitvoerige en rijk geïllustreerde catalogus waaraan meer dan dertig erudiete auteurs meewerken. Dit boek biedt meteen een overzicht van de opgravingen in Vlaanderen en in het buitenland.

De publicatie gebeurt in samenwerking met de redactie van het tijdschrift "Vlaanderen". De kostprijs ervan bedraagt amper 350 F.

ACTIVITEITEN

Maandag 17 sep - vrijdag
21 sept 1990

Saksich Symposium
Brugge-Oudenburg

Zaterdag 29 sep - 30 sep 1990

Archeologische studiereis
Arcen - Xanten - Aken - Hoge Venen

Vrijdag 5 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door D. Huyghe : de prehistorie in Vlaanderen
Vredeborg - Ettelgem

Vrijdag 12 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door Y. Hollevoet : archeoscopie van een stad : het Oudenburgse bodemarchief doorlicht.
Vredeborg - Ettelgem

Vrijdag 19 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door J. De Meulemeester : aarden kastelen in Vlaanderen.
Vredeborg - Ettelgem

Vrijdag 26 okt 1990 - 20 uur

Voordracht door L. Van Impe : recent onderzoek in nederzettingen en begraafplaatsen uit Brons- en IJzertijd.
Vredeborg - Ettelgem